

РЕСУРСИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Т. М. Безверхнюк ^a, Н. Л. Сопельникова ^b

*^a Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
22, вул. Генуезька, м. Одеса, Україна, 65009.*

*^b Донецький державний університет управління,
163а, вул. Челюскінців, м. Донецьк, Україна, 83015.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 5 березня 2013, прийнята 26 квітня 2013.

Анотація. У статті розглянуто основні ресурси соціального розвитку України: людські та фінансові. Наведено основні складові цих ресурсів та визначено джерела їх формування. Визначено основні проблеми формування ресурсів соціального розвитку та надано шляхи підвищення раціональності використання фінансових ресурсів соціального розвитку через впровадження системи оцінки якості соціальних послуг. У роботі зроблено основний висновок, що для підтримки сталого соціального розвитку необхідно включення людських та фінансових ресурсів до концепції соціального розвитку держави. Ціль якої є підвищення якості життя населення за рахунок структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності країни. Ця мета має п'ять підцілей: розвиток людських ресурсів, раціональне використання фінансових ресурсів, раціональне використання природних ресурсів, формування середнього класу, формування високоефективного інноваційно-виробничого комплексу країни.

Ключові слова: ресурси, фінансові ресурси, людські ресурси, соціальний розвиток, соціальна сфера.

РЕСУРСЫ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВА

Т. М. Безверхнюк ^a, Н. Л. Сопельникова ^b

*^a Одесский региональный институт государственного управления Национальной академии
государственного управления при Президенте Украины,
22, ул. Генуэзская, г. Одесса, Украина, 65009.*

*^b Донецкий государственный университет управления,
ул. Челюскинцев, 163а, г. Донецк, Украина, 83015.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 5 марта 2013, принята 26 апреля 2013.

Аннотация. В статье рассмотрены основные ресурсы социального развития Украины: человеческие и финансовые. Приведены основные составляющие этих ресурсов и определены источники их формирования. Определены основные проблемы формирования ресурсов социального развития и предложены пути повышения рациональности использования финансовых ресурсов социального развития путем внедрения системы оценки качества социальных услуг. В работе сделан основной вывод, что для поддержания устойчивого социального развития необходимо включение человеческих и финансовых ресурсов в концепцию социального развития государства. Цель которой является повышение качества жизни населения за счет структурных изменений экономики и повышение конкурентоспособности страны. Эта цель имеет пять подцелей: развитие человеческих ресурсов, рациональное использование финансовых ресурсов, рациональное использование природных ресурсов, формирование среднего класса, формирование высокоэффективного инновационно-производственного комплекса страны.

Ключевые слова: ресурсы, финансовые ресурсы, человеческие ресурсы, социальное развитие, социальная сфера.

RESOURCE FOR SOCIAL DEVELOPMENT STATE

Tetiana Bezverhnyk ^a, Nadezhda Sopelnikova ^b

^a *Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 22, Genueskaya Str., Odessa, Ukraine, 65009.*

^b *Donetsk State University of Management, 163a, Chelyuskintsev Str., Donetsk, Ukraine, 83015.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 5 March 2013, accepted 26 April 2013.

Abstract. In the article the basic resources of social development of Ukraine: human and financial have been considered. The main components of these resources and identify the sources of their formation have been given. The main problems of resource generation of social development and provided ways to improve the rational use of financial resources, social development through the implementation of the evaluation system of social services have been determined. The paper made the basic conclusion that to maintain sustainable social development is necessary to include the human and financial resources to the concept of social development of the state. The aim is to enhance the quality of life due to structural changes in the economy and the competitiveness of the country. This aim has five sub-goals: the development of human resources, management of financial resources, natural resources, the formation of the middle class, the formation of a highly innovative-industrial complex.

Keywords: resources, financial resources, human resources, social development, social.

Постановка проблеми

Основними завданнями сучасного розвитку України є визначення суті державної соціальної політики та основних напрямів її реформування. Особливої уваги потребує вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням рівня життя, подоланням бідності, забезпечення виконання соціальних гарантій, покращення якості життя.

Сучасний період розвитку України вимагає розробки нових підходів до визначення ролі держави у регулюванні соціально-економічних процесів, пошуку ефективних механізмів реалізації функцій держави через ефективне використання основних ресурсів соціального розвитку. Головними ресурсами для ефективного функціонування соціального розвитку – є людські (трудова) та фінансові.

Аналіз останніх досліджень

Проблеми формування зазначених ресурсів знайшли своє визначення у працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Так, О. Бобровська ресурси соціальної сфери розглядає як складову внутрішнього середовища соціальної сфери територіальної громади, М. Волгін визначає формування людських ресурсів як основний фактор соціально-економічного розвитку;

Ю. Коваль, В. Колесникова, К. Павлюк, В. Опарін визначили основні складові фінансових ресурсів, які спрямовуються на виконання основних функцій держави.

Незважаючи на значний науковий інтерес до окресленої проблеми, питання розробки організаційних механізмів ресурсного забезпечення соціального розвитку ще не знайшло системного відображення в наукових дослідженнях щодо державного управління.

Викладення основного матеріалу

У Великому тлумачному словнику української мови ресурс визначається як засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності. Тобто для соціального розвитку основними ресурсами є населення країни та державні кошти, чи просто кошти, які спрямовуються на добробут цього населення. Тому само людські та фінансові ресурси є основними головними ресурсами соціального розвитку будь-якої держави.

За визначенням російських науковців [5], людські ресурси – ресурси, які втілюються у працездатні соціальні групи. Вони можуть розглядатися як фактор соціально-економічного розвитку та одночасно є метою соціально-еко-

номічного розвитку. У сучасній демократичній державі людські ресурси відіграють вирішальну роль у функціонуванні економіки. У тих країнах, які проводять активну соціально спрямовану політику та ефективно управління людські ресурси активізуються активно та результативно.

Людські ресурси – це унікальний вид ресурсів, які характеризуються такими особливостями:

- це ресурси, які ставлять до суспільства та економіки обґрунтовані вимоги;
- основні фактори сталого розвитку людських ресурсів – це здоров'я, здібності, знання, професійні навички та вміння;
- людські ресурси здатні до саморозвитку та підвищення якості.

За визначенням вчених [11], людські ресурси є складовими соціального потенціалу національної економіки. В свою чергу людські ресурси складаються з трьох складових: населення та демографічні процеси його формування; трудовий потенціал, людський та інтелектуальний потенціал, відтворення та збереження фізіологічного здоров'я.

Людські ресурси є основним фактором підвищення ефективності соціально-економічного розвитку та конкурентоспроможності країни, органи державної влади, які є суб'єктами управління, повинні прагнути не тільки досягнення цілей управління державою, а і створювати умови для розвитку людських ресурсів. Головним напрямом активізації соціальної політики держави є спрямованість на розвиток здібностей людських ресурсів та підвищення потенційних можливостей. Для досягнення цього необхідно раціональне використання фінансових ресурсів держави.

Фінансові ресурси соціального розвитку, за визначенням авторів [10], це грошові кошти, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання, трансформуються через відповідні фонди з метою виконання державою її основних функцій.

Спрямування фінансових ресурсів у соціальний розвиток є найбільш ефективним, тому що якість та рівень життя населення (основні показники соціального розвитку) – головний фактор економічного прогресу та рівня соціально-економічного розвитку країни.

На сьогодні першочерговими завданнями соціального розвитку країни, за визначенням

міністра соціальної політики Н. Королевської, є скорочення рівня бідності, забезпечення ефективної зайнятості населення та підвищення оплати праці, удосконалення системи пенсійного забезпечення та соціального захисту.

Згідно з Посланням Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України – наш стратегічний вибір» [3], скорочення рівня бідності можливо досягти за рахунок:

- усунення хронічної диспропорції між результативністю праці та заробітною платою, наближення рівня заробітної плати до реальної вартості робочої сили, поетапне наближення оцінки праці українського працівника до оцінки праці аналогічних категорій працівників європейських країн;
- підвищення частки заробітної плати у ВВП, забезпечення стабільного зростання реальної заробітної плати як ознаки взаємозв'язку трудової активності громадян та економічного зростання країни;
- виправлення диспропорцій у механізмах перерозподілу доходу та зменшення рівня розшарування за доходами, подолання глибокого майнового розшарування та сприяння розвитку середнього класу в суспільстві, створення ефективної системи захисту населення від соціальних ризиків;
- практична реалізація пенсійної реформи з поступовим переходом до обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування та впровадження паралельної системи добровільного пенсійного страхування із кінцевою метою – недопущенням перебування пенсіонерів за межею бідності.

На нашу думку, до цього необхідно додати підвищення рівню освіти та охорони здоров'я, основних категорій які входять до показників якості життя населення.

Раціональне використання фінансових ресурсів соціального розвитку можливо завдяки підвищенню адресності соціальних послуг. Це можливо через диференціацію населення за рівнем потреб у соціальній підтримці. Фінансові ресурси повинні бути спрямовані на розвиток трьох основних галузей соціальної сфери – це освіта, охорона здоров'я та житлово-комунальне господарство.

В Україні існують проблеми співвідношення податкових надходжень та обсягів бюджетних витрат на соціальну сферу. Загальна сума

доходів зведеного бюджету України за 9 місяців 2012 р. становила 317 973,6 млн грн., що на 31 157,0 млн грн., або на 10 % більше за аналогічний період 2011 р. Зведений бюджет за січень–вересень 2012 р. виконано із дефіцитом у сумі 21 262,4 млн грн. при річному плані із врахуванням внесених змін у сумі 35 713,6 млн грн. Основні податкові надходження наведено у таблиці.

Видатки Державного бюджету України у 2012 році становили 394,3 млрд гривень, у тому числі видатки загального фонду Державного бюджету України – у сумі 342,1 млрд гривень та видатки спеціального фонду – 52,2 млрд гривень.

В Україні проблема обсягів витрат бюджету на соціальну сферу є найбільш гострою, існуючі соціальні програми, на жаль, не мають реального фінансового забезпечення.

Головне завдання державного управління соціальним розвитком – створення ефективної системи соціального захисту незаможних, не заохочуючи при цьому соціальне утриманство. Реалізація Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року [7] пов'язана зі значними адміністративними, організаційними й іншими витратами. Хоча ця соціальна програма повинна стимулювати людей до самостійного отримання заробітку для свого добробуту.

Головним шляхом раціонального використання фінансових ресурсів соціального розвитку є підвищення якості та ефективності надання соціальних послуг. Це можливо завдяки:

- створенню трирівневої системи закладів соціальної сфери: державні (ті, що фінансуються Державним казначейством), бюджетні (заклади, що не можуть функціонувати на комерційній основі та отримують

фінансування від розпорядників бюджетних коштів) і комерційні (в т. ч. приватні);

- посилення регуляторних функцій держави щодо реалізації соціальної політики шляхом встановлення стандартів надання основних соціальних послуг та забезпечення контролю над їх дотриманням;
- організація системи оцінки якості соціальних послуг.

На жаль, у законодавстві України відсутні затверджені показники якості соціальних послуг. А нераціональне використання фінансових ресурсів веде до того, що величезні суми не мають адресної спрямованості.

Потрібно сказати, що на сьогоднішні кошти направляються на подолання наслідків певних соціальних проблем і фактично нічого не робиться для попередження їх виникнення. Хоча саме своєчасне виявлення цих проблем і реагування на них дозволило б зняти гостроту у багатьох сферах соціальної політики.

Для підвищення якості соціальних послуг може бути використана трирівнева модель системи менеджменту якості, яка допомагала б підприємствам соціальної сфери досягати сталого розвитку, сприяла б адаптації підприємства до змін, формування знань (компетентності персоналу й усієї організації, розвитку культури, сприйняття швидких змін) і передбачати застосування інноваційного підходу [2].

Висновок

Головними ресурсами соціального розвитку держави є людські ресурси та фінансові. Для підтримки сталого соціального розвитку необхідно включення цих найбільш важливих ресурсів до концепції соціального розвитку держави. Ціль якої є підвищення якості життя на-

Таблиця. Порівняння обсягів податкових надходжень за січень–вересень 2011 та 2012 рр. [3]

Податок	Надходження, млн грн.		Темпи приросту, %
	2011	2012	
Податок на додану вартість	124 174,1	135 427,7	9,1
Податок на прибуток підприємств	38 813,4	39 163,6	0,9
Акцизний податок із виробленої в Україні продукції	16 003,1	17 600,5	10,0

селення за рахунок структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності країни. Ця мета має п'ять підцілей: розвиток людських ресурсів, раціональне використання

фінансових ресурсів, раціональне використання природних ресурсів, формування середнього класу, формування високоєфективного інноваційно-виробничого комплексу країни.

Література

1. Про соціальні послуги [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. № 966-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – С. 1458–1464.
2. Романенко, А. В. Совершенствование системы управления качеством социальных услуг [Текст] / А. В. Романенко // Отечественный журнал социальной работы. – 2007. – № 3. – С. 35–43.
3. Модернізація України – наш стратегічний вибір [Текст] : Щорічне Посланням Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416 с.
4. Абалкин, Л. И. Проблемы повышения производительности труда на основе достижений НТР [Текст] / Л. И. Абалкин. – М. : Экономика, 1989. – 247 с.
5. Социальная политика [Текст] / [А. Н. Аверин, А. М. Бабич, И. Н. Веселкова и др.]; под ред. Н. А. Волгина, В. И. Кушлина. – М. : Изд-во РАГС, 2010. – 560 с.
6. Богиня, Д. Державне регулювання перехідних процесів [Текст] / Д. Богиня // Экономика Украины. – 1999. – № 5. – С. 5–12.
7. Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 1057 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 80. – С. 34–51.
8. Звіт про виконання плану роботи ДПС України за III квартал 2012 р. [Електронний ресурс] // Міністерство доходів і зборів України : Офіційний портал. – Режим доступу : <http://sts.gov.ua>.
9. Бобровська, О. Системні організаційні перетворення в соціальній сфері як ключовий чинник соціального розвитку [Електронний ресурс] / О. Бобровська // Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування : Електронне наукове фахове видання. – 2013. – № 1. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Ttpdu/2013_1/Bobr_s.pdf.
10. Коваль, Ю. Фінансові ресурси держави як основа формування державного бюджету [Текст] / Ю. Коваль // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2012. – Випуск 17. – С. 57–63.
11. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти [Текст]: моногр. / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк: [б. в.], 2012. – 534 с. – ISBN 978-966-02-6341-3.

References

1. Law of Ukraine No. 966-IV dated back to June, 19, 2003 "About social services". In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 2003, Number 45, C. 1458–1464. (in Ukrainian)
2. Romanenko, A. V. Development of management of social service quality. In: *Native journal of welfare works*, 2007, Number 3, p. 35-43. (in Russian)
3. Modernization of Ukraine – our strategic choice: Annual state-of-the-nation address to the Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv, 2011. 416 p. (in Ukrainian)
4. Abalkin, L. I. The problems of development of labour productivity on the basis of achievement of scientific and technological revolution. Moscow: Economy, 1989. 247 p. (in Russian)
5. Averin, A. N.; Babich, A. M.; Veselkova, I. N. et al. Edited by N. A. Volgin, V. I. Kushlin. Social policy. Moscow: Publishing House of the RAGS, 2010. 560 p. (in Russian)
6. Boginia, D. Government control of unsteady process. In: *Economy of Ukraine*, 1999, Number 5, p. 5–12. (in Ukrainian)
7. Ukraine Council of Ministers regulation No. 1057 dated back to August, 31, 2011 "About endorsement of special purpose and social programme of negotiation and averting of poverty for the period till 2015". In: *Official Bulletin of Ukraine*, 2011, Number 80, p. 34–51. (in Ukrainian)
8. Progress report on work plan of state tax service of Ukraine by the third quarter of 2012. Accessed at: <http://sts.gov.ua>. (in Ukrainian)
9. Bobrovska, O. Systemic organizational changes in the social sector, as a key factor of social development. In: *Theory and practice of government and local self-government: Electronic and scientific professional edition*, 2013, Number 1. Accessed at: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Ttpdu/2013_1/Bobr_s.pdf. (in Ukrainian)
10. Koval, Yu. State financial capabilities as principles of formation of state budget. In: *Science of Ukraine: past, present and future*, 2012, Issue 17, p. 57–63. (in Ukrainian)
11. Novikova, O. F.; Amosha, O. I.; Antoniuk, V. P. Development of industrial region: social aspects. Monograph. Donetsk: [S. n.], 2012. 534 p. ISBN 978-966-02-6341-3. (in Ukrainian)

Безверхнюк Тетяна Миколаївна – д.держ.упр., професор; Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Наукові інтереси: ресурси державного управління.

Сопельникова Надія Леонідівна – к.е.н., доцент кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління. Наукові інтереси: соціальний розвиток держави.

Безверхнюк Татьяна Николаевна – д.гос.упр., професор; Одесский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины. Научные интересы: ресурсы государственного управления.

Сопельникова Надежда Леонидовна – к.э.н., доцент кафедры менеджмента непроизводственной сферы Донецкого государственного университета управления. Научные интересы: социальное развитие государства.

Tetiana Bezverhnyk – DSc (Public Management), Professor; Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Research interests: resources governance.

Nadezhda Sopelnikova – PhD (Economics), Associate Professor; Management Unproductive Department of the Donetsk State University of Management. Research interests: social development of the state.